

แนวคิดการบริหารงานกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

๗๘.มนตรี แจ่มกสิกร
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
มหาวิทยาลัยบูรพา

1. ความนำ

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงที่มีภารกิจหลักอย่างน้อย 4 ด้าน คือ ผลิตบัณฑิต วิจัย และพัฒนา บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ แต่ภารกิจที่ทุกมหาวิทยาลัยกระทำในสัดส่วนมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ คือ การผลิตบัณฑิต

การผลิตบัณฑิตนั้นอาจกล่าวได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจะพยายามจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้กับนิสิตนักศึกษาในรูปแบบต่างๆ กัน ตามแต่แนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจจะมีกล่าวได้ว่าประสบการณ์ที่นิสิตนักศึกษาในทุกสถาบันอุดมศึกษาได้รับจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ วิชาชีพ และวิชาชีวิต

วิชาชีพ ได้แก่ มวลประสบการณ์ที่นิสิตนักศึกษาได้รับจากการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนตามรายวิชา ในหลักสูตรที่นิสิตนักศึกษาสมัครคัดเลือกเข้ามาศึกษา ซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว จะ

ได้รับปริญญาบัตร ถึงภูมิรู้และความสามารถในวิชาชีพนั้นๆ และจะเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

วิชาชีวิต ได้แก่ มวลประสบการณ์ที่นิสิตนักศึกษาได้รับจากกระบวนการทางสังคม (Socialization) ซึ่งนิสิตนักศึกษา ที่มีโอกาสปะทะสังสรรค์กับเพื่อนมาก หรือมีโอกาสได้แก้ปัญหาชีวิต ปัญหาการทำงานมาก จะเกิดประสบการณ์ที่เป็นตัวแบบที่เขาจะสามารถนำไปใช้อ้างอิง หรือเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาชีวิต ปัญหาการทำงานในอนาคตได้ วิชาชีวิตไม่มีบรรจุไว้ในหลักสูตร ไม่มีผู้สอน แต่ผู้เรียนต้องพยายามไขว่คว้าหาประสบการณ์เอาเอง เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ไม่มีปริญญาบัตรให้ แต่จะมีทักษะในการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหาในการทำงาน และความภาคภูมิใจในตนเอง ติดตัวไป และจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยเหลือเป็นเสมือน "ตัวคูณ" ของความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในอนาคตได้อย่างดี

- 1 เอกสารประกอบการบรรยายสำหรับการเดินทางมาศึกษาดูงาน ด้านการบริหารกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา นิสิตศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2539 เวลา 13.00-15.00 น. ณ กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี
- 2 แนวคิดของศาสตราจารย์ น.พ.เกษม วัฒนชัย ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

2. การกิจหลักของฝ่ายกิจการนิสิต

การจัดระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษา ในประเทศไทยจะมีการแบ่งฝ่ายที่จัดผู้บริหารรับผิดชอบงานแต่ละด้าน แตกต่างกันไป แต่สถาบันอุดมศึกษาส่วนมากจะให้ความสำคัญกับการจัดให้มีฝ่ายกิจการนิสิตสำหรับมหาวิทยาลัยบูรพาก็ได้เล็งเห็นความสำคัญของวิชาชีพชีวิตที่นิสิตควรได้รับมาโดยตลอด จึงมีฝ่ายกิจการนิสิต และหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบโดยตรงได้แก่ กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี

การกิจหลักของฝ่ายกิจการนิสิต มีหน้าที่โดยทั่วไปจะดูแลใน 2 เรื่องหลัก คือ งานด้านกิจกรรมและการพัฒนานิสิตและงานด้านบริการและสวัสดิการนิสิต

งานด้านกิจกรรมและการพัฒนานิสิต มุ่งที่จะกำกับดูแลประสานงานการจัดกิจกรรมนิสิตทั้งมหาวิทยาลัยให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนานิสิต ในด้านใดด้านหนึ่ง อาทิ ด้านสังคม อารมณ์ สติปัญญา บุคลิกภาพ คุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ นอกจากนั้นกิจกรรมนิสิตยังมีความมุ่งหวังที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนานิสิตให้มีคุณลักษณะใฝ่รู้ มีคุณธรรม และมีความกล้าหาญที่จะชี้นำสังคมตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยบูรพาให้ได้อีกด้วย

งานด้านบริการและสวัสดิการนิสิต มุ่งที่จะจัดบริการและสวัสดิการแก่นิสิต โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ ให้นิสิตได้เรียนรู้ว่าคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นควรเป็นอย่างไร และเป็นการช่วยเหลือนิสิตได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างมีอุปสรรคน้อยที่สุด (ลดแรงเสียดทานที่จะทำให้ศึกษาไม่สำเร็จ) ดังนั้น ลักษณะของการบริการและสวัสดิการนิสิต จึงออกมาในรูปของ

- บริการหอพัก → ฝึกการใช้ชีวิตร่วมกัน การปรับตัว
- เรียนรู้การมีคุณภาพชีวิตที่ดี
- ประกันอุบัติเหตุ → การสร้างหลักประกันให้กับตนเอง สังคมและครอบครัว

- การประกันสุขภาพ
- บริการเกี่ยวกับทหาร → การให้รู้จักปฏิบัติตามระเบียบราชวัตร กฎหมายบ้านเมืองอย่างถูกต้อง เคร่งครัด

นอกจากนั้น มาตรการการลงโทษนิสิตโดยใช้ข้อบังคับหรือระเบียบต่างๆ ของมหาวิทยาลัย นับเป็นแนวทางหนึ่งในมาตรการควบคุมความประพฤติ (ในเชิงขู่) และเป็นการไปพัฒนานิสิต หรือการคัดพฤติกรรมของนิสิตให้เป็นไปในแนวทางที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้เป็นนโยบาย อาทิ นิสิตที่มีพฤติกรรมขโมยหนังสือจากหอสมุด จะต้องถูกลงโทษอย่างเฉียบขาด เป็นต้น

3. แนวคิดในการกำหนดนโยบายบริหารงาน

การบริหารงานกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาอาศัยกรอบความคิดจาก 3 แหล่ง คือ ปรัชญามหาวิทยาลัย และปรัชญามหาวิทยาลัย แผนพัฒนาการศึกษาาระดับอุดมศึกษา และสภาพการณ์ ปัญหาวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย

3.1 ปรัชญามหาวิทยาลัย และปรัชญามหาวิทยาลัย

ปรัชญามหาวิทยาลัยบูรพา

สร้างเสริมปัญญา ใฝ่หาความรู้คู่คุณธรรม ชี้นำสังคม

ปรัชญามหาวิทยาลัยบูรพา

1. ผลิตบัณฑิตให้มีปัญญา ใฝ่หาความรู้และคุณธรรม
2. สร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ
3. เป็นที่พึ่งทางวิชาการ สืบสานวัฒนธรรม ชี้นำแนวทางการพัฒนาแก่สังคม
4. สนับสนุนการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2 นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวกับกิจกรรม

นักศึกษาในแผนพัฒนาอุดมศึกษาาระยะที่ 7 จากแผนพัฒนาการศึกษาาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 7 ได้มีการกำหนดนโยบายและมาตรการซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับงาน

กิจการนักศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้คือ
"ข้อ 2 ด้านการจัดการศึกษา"

นโยบายทั่วไป

เพิ่มพูนประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับต่างๆ เพื่อสนองทั้งความต้องการกำลังคนในระบบเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ความต้องการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนความต้องการของประเทศในการก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจในประชาคมโลก ทั้งนี้ โดยการระดมสรรพกำลังและความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ ในสังคมในการจัดการศึกษา รวมทั้งการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษาที่ทันสมัยและหลากหลายสอดคล้องกับระดับการพัฒนาทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน และสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน

นโยบายเฉพาะและมาตรการ

2.8 นโยบาย ให้สถาบันอุดมศึกษาปรับปรุงกลไกสาระและรูปแบบของการจัดกิจกรรมนักศึกษา เพื่อให้บัณฑิตมีโลกทัศน์ที่กว้าง สามารถบูรณาการกิจกรรมนักศึกษากับงานจัดการศึกษา งานบริการวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มาตรการ

- 2.8.1 ให้สถาบันอุดมศึกษาทบทวนและกำหนดนโยบายและทิศทางการบูรณาการกิจกรรมนักศึกษากับงานจัดการศึกษา งานบริการวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- 2.8.2 พัฒนาองค์กรและเพิ่มจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านกิจกรรมนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
- 2.8.3 ให้พัฒนากิจกรรมนักศึกษาที่สนับสนุนระบบเครือข่ายการถ่ายทอดองค์ความรู้

ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและชุมชน เมืองและชนบท

- 2.8.4 ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่มีองค์ประกอบของกิจกรรมนักศึกษาในลักษณะสัมพันธ์ชุมชนการศึกษาและผลกระทบของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพัฒนาต่อชุมชน
- 2.8.5 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางกิจกรรมนักศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยและต่างประเทศ

" 5 ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม"

นโยบายทั่วไป

สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาองค์กรของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนเสริมสร้างบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการปลูกฝังวัฒนธรรมที่พึงประสงค์และเป็นที่ต้องการของสังคมในปัจจุบันให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งบทบาทในการสร้างความพร้อมให้แก่บุคคลและสังคมในการรับและปรับตัวต่อวัฒนธรรมสากลอันเนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ในระดับนานาชาติมากยิ่งขึ้นของประเทศ

นโยบายเฉพาะและมาตรการ

- 5.1 นโยบาย ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- 5.1.1 สนับสนุนการศึกษาวิจัยพื้นฐานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและสภาพสังคมไทย รวมถึงการทำนุบำรุงและเผยแพร่คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
- 5.1.2 สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม
- 5.1.3 สนับสนุนการระดมทรัพยากรจากรัฐ

- และองค์กรเอกชนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และเกียรติคุณของบุคคล เช่น หอศิลป์ โรงละคร หอศุริยางคศิลป์ หออัตชีวประวัติ โครงการอนุรักษ์ที่อยู่อาศัยของศิลปินพื้นบ้าน
- 5.1.4 พัฒนางองค์กรและบุคลากรเพื่อดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมในระดับสถาบัน
- 5.2 นโยบาย สนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมที่พึงประสงค์และสอดคล้องตามแนวทางการพัฒนาประเทศ ได้แก่ สำนักของการเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย มีมนุษยธรรม ประกอบอาชีพสุจริต การทำงานร่วมกันมีจรรยาบรรณทางวิชาการ และวิชาชีพพึ่งพาตัวเอง มีการแข่งขันที่ยุติธรรม มีวัฒนธรรมทางกีฬาที่ถูกต้องสามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและมีสำนักของการรักษาสมดุลของสภาวะแวดล้อม
- มาตรฐาน**
- 5.2.1 พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพปัญหาต่างๆ ในชุมชน เช่น โครงการบัณฑิตอาสา โครงการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม
- 5.2.2 สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำงานหารายได้ของนักศึกษาในระหว่างการศึกษา
- 5.2.3 ให้สถาบันอุดมศึกษาทบทวนและกำหนดนโยบายและทิศทางในการใช้กิจกรรมกีฬาเพื่อพัฒนาสุขภาพและบุคลิกของนักศึกษา
- 5.2.4 ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสพึ่งพาตัวเองมากขึ้น
- 5.2.5 สนับสนุนและเผยแพร่โครงการเชิดชูเกียรติคุณของบุคคลตัวอย่างในสังคมและสถาบันอุดมศึกษา
- 5.2.6 สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาสอดแทรกแนวคิดเรื่องสันติศึกษาเข้าในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
- 5.2.7 สนับสนุนการรวมกลุ่มทางวิชาการและผลักดันการปฏิบัติตามจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ
- 5.3 นโยบาย สนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษามีโลกทัศน์สากล มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมและอารยธรรม ความเชื่อทางศาสนาและปรัชญา
- มาตรฐาน**
- 5.3.1 ส่งเสริมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยและต่างประเทศ
- 5.3.2 พัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาและสร้างกลุ่มปฏิสัมพันธ์ทางวิชาการด้านศึกษานานาชาติ
- 3.3 สภาพการณ์ ปัญหา วัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย
สภาพข้อเท็จจริงของมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นปัจจัยหลักสำคัญประการหนึ่งที่จะต้องนำมาร่วมพิจารณากำหนดเป็นนโยบายการบริหารงาน ตลอดจนถึงขั้นการแปลงนโยบายเป็นการปฏิบัติ ซึ่งมีประเด็นลักษณะเฉพาะของมหาวิทยาลัยบูรพา ดังนี้
- ก. มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีนิสิตอยู่ประจำในหอพักมหาวิทยาลัยประมาณร้อยละ 30 และอาศัยหอพักเอกชนนอกมหาวิทยาลัยอีกประมาณร้อยละ 50 มีนิสิตเดินเรียนไม่เกินร้อยละ 20 (หมายถึงนิสิตภาคปกติ)
- ข. มหาวิทยาลัยบูรพา มีจำนวนนิสิตภาคปกติที่มีเวลาทำกิจกรรมจริงๆ ประมาณ 4,000 คน ถือเป็นมหาวิทยาลัยชนบทกลางที่ไม่ใหญ่มาก

ค. เนื่องจากนิสิตส่วนใหญ่อยู่หอพัก ธรรมชาติ การนัดหมาย การจัดกิจกรรมต่างๆ จึงแลดูเป็นเรื่องง่ายๆ ไม่ค่อยตรงต่อเวลา การนัดหมายมีความประมาท และ ยืดหยุ่นเรื่องเวลามาก

ง. นิสิตมักสนใจกิจกรรมบันเทิงมากกว่า กิจกรรมประเภทอื่นๆ

จ. ปริมาณอาจารย์ที่ปรึกษาฝ่ายกิจกรรมนิสิต มีจำนวนน้อยและมีอาจารย์ที่สนใจจะยอมรับเป็นที่ปรึกษา กิจกรรมของนิสิตจำนวนน้อยมาก

ฉ. จำนวนข้าราชการและเจ้าหน้าที่ดูแลงาน กิจการนิสิตทั้งมหาวิทยาลัยมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณนิสิต

ช. สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นิสิตที่สนใจทำ กิจกรรมยังมีน้อย ที่ชัดเจนได้แก่ การขาดสถานที่ ปฏิบัติงานร่วมกันของกลุ่มกิจกรรมนิสิต

ซ. ปริมาณนิสิตที่สนใจทำกิจกรรมนอกหลักสูตรน้อยมาก และมีแนวโน้มลดลง

4. นโยบายการบริหารงานด้านกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

จากการนำองค์ประกอบ 3 ประการข้างต้น ได้ พัฒนา มักเป็นนโยบายการบริหารงานด้านกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา ดังนี้

นโยบายทั่วไป

1. ปลูกฝังวัฒนธรรมที่พึงประสงค์และเป็นที่ต้องการของสังคมปัจจุบันแก่นิสิต รวมทั้งให้ สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมสากลได้
2. จัดบริการและสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ แก่ นิสิต เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการมี คุณภาพชีวิตที่ดี
3. ระดมสรรพกำลังและความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ ในสังคมเพื่อปรับปรุงรูปแบบและ วิธีการจัดกิจกรรมนิสิตที่ทันสมัยหลากหลาย และสอดคล้องกับการพัฒนาทางเทคโนโลยี

ในปัจจุบัน และสามารถเสริมสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ นิสิต

นโยบายเฉพาะ

1. กิจการนิสิต

1.1 ปรับปรุงกลไก สารและรูปแบบของการ จัดกิจกรรมนิสิตโดยจะมุ่งเน้นการบูรณา การกิจกรรมนิสิตกับงานจัดการศึกษา งาน บริการวิชาการแก่ชุมชนและการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม

1.2 การพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมนิสิต สนับสนุนกิจกรรมที่เสริมสร้างให้นิสิตมี โลกทัศน์สากล มีความเข้าใจ และเห็น คุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนาและปรัชญา

2. การพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมนิสิต

2.1 สนับสนุนกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณธรรม ที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการปลูกจิต สำนึกของการเป็นพลเมืองดี มีระเบียบ วินัย มีมนุษยธรรม ประกอบอาชีพสุจริต การทำงานร่วมกัน มีจรรยาบรรณทาง วิชาการและวิชาชีพ พึ่งพาตนเอง มีการ แข่งขันที่ยุติธรรม มีวัฒนธรรมทางกีฬา ที่ถูกต้อง

2.2 พัฒนานิสิตให้สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและมีสำนึกของการ รักษาสมดุลของสภาวะแวดล้อม

3. บริการและสวัสดิการนิสิต

ปรับปรุงบริการและสวัสดิการสำหรับนิสิต เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิต

4. ทุนการศึกษา

ขยายการจัดสรรทุนการศึกษาแก่นิสิตโดย โดยมีรูปแบบของทุนการศึกษาที่หลากหลาย มากยิ่งขึ้น

5. แนวทางการศึกษาและอาชีพ
 - พัฒนาบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพของกองกิจการนิสิต ให้เป็นระบบ ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพ
6. การบริหารกองกิจการนิสิต
 - 6.1 พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพและมีจิตสำนึกในการให้บริการ
 - 6.2 พัฒนาระบบงานให้รวดเร็ว ถูกต้อง สร้างสรรค์ ด้วยศักยภาพและความรับผิดชอบของบุคลากร
 - 6.3 พัฒนาระบบคลังข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

5. แนวทางการบริหารงานเชิงปฏิบัติ

การดำเนินงานเชิงปฏิบัติเพื่อให้นโยบายถูกแปลงออกเป็นการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย (ปณิธาน) นั้น จะเน้นการดำเนินการ 2 ประเด็นคือ บริหารงานโดยใช้นโยบายเป็นเครื่องมือ (Policy Management) และการแก้ปัญหา (Problem Solving)

การบริหารงานโดยใช้นโยบายเป็นเครื่องมือ นั้น พยายามกระทำตามขั้นตอน 4 ประการ ดังนี้¹

5.1 การวางแผน (Plan = P) การดำเนินงานออกมาในรูปของโครงการต่าง ๆ โดยใช้นโยบายด้านงบประมาณเป็นตัวกำหนดทิศทางด้วย เช่น กำหนดให้ทุกคณะจัดทำโครงการพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมนิสิต โดยการสนับสนุนงบประมาณให้ โครงการพัฒนาผู้นำนิสิต การกำหนดกรอบนโยบายด้านการออกพัฒนาชนบทของนิสิต โดยให้เน้นพัฒนาเฉพาะพื้นที่ภาคตะวันออก - ไม่เน้นถาวรวัตถุ - เป็นความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง - สนับสนุนให้

ใช้หลักวิชาการที่เรียนมาไปปฏิบัติจริง เป็นต้น

5.2 การปฏิบัติ (Do = D) ดำเนินการให้มีกิจกรรมปฏิบัติจริงตามกำหนดการที่ได้ และควบคุมคุณภาพของการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

5.3 การตรวจสอบ (Check = C) เป็นการตรวจสอบผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายในแผนงานที่กำหนดขึ้น นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบแผนงานที่คิดไว้กำหนดไว้ ในตอนต้นปีว่าจะทำอะไร และทำอย่างไร เทียบกับสิ่งที่ทำจริงว่าได้ทำอะไรไปบ้าง และทำโดยวิธีใด โดยการตรวจสอบในลักษณะเช่นนี้ตั้งแต่ระดับงาน (Implementation Level) ขึ้นไปจนถึงระดับนโยบาย ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่ามีเป้าหมายใดที่บรรลุตามเป้าหมาย และมีแผนงานใดบ้างที่ได้ดำเนินการตามที่วางแผนไว้ และไม่สามารถดำเนินการตามแผนงานได้ เนื่องมาจากอะไร การตรวจสอบผลและวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มีว่าทำไมจึงไม่สามารถดำเนินการตามแผนงานได้ หรือกระทำในลักษณะที่เรียกว่า "Past Performance Analysis"

5.4 การปรับการปฏิบัติ (Action = A) หลังการทำ Past Performance Analysis แล้ว หากผลการดำเนินการตรวจสอบ ไม่เป็นไปตามแบบแผนจะต้องมีการปรับการปฏิบัติ เหตุของการไม่เป็นไปตามแผนก็อาจมีหลายสาเหตุ หลายกรณี ดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้¹

มีนักเรียน 4 คน คือ A, B, C, D

- A สอบผ่านและเข้าชั้นเรียนสม่ำเสมอ
 - B สอบผ่าน โดยไม่ค่อยเข้าชั้นเรียน
 - C สอบตก โดยเข้าชั้นเรียนสม่ำเสมอ
 - D สอบตก โดยไม่ค่อยได้เข้าชั้นเรียน
- ผลการวิเคราะห์ สำหรับกรณี A, B, C, D

3. อาศัยแนวคิดการบริหารงานของ Deming Circle เจ้าของแนวคิดคือ Dr. W. Edwards Deming ชาวอเมริกัน เน้นการบริหารงานแบบ TQC (Total Quality control)

4. กรณีตัวอย่าง 4 Student Model ของ Dr. Noriaki Kano ที่ปรึกษาโครงการ TQC ของเครือซิเมนต์ไทย

ถ้าเป็นนักเรียนประเภท A แปลว่า ผลบรรลุตามเป้าหมายโดยมีการดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ อย่างครบถ้วน

ถ้าเป็นนักเรียนประเภท B แปลว่า ผลบรรลุตามเป้าหมายแต่ไม่ได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ในกรณีเช่นนี้ประเด็นที่จะต้องพิจารณาคือ ทำไมจึงไม่ได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เราดำเนินการอย่างอื่นแทนหรือเปล่า (ซึ่งให้ผลออกมาดี) หรือว่าเราไม่ได้ดำเนินการอะไรเลย แต่สภาวะการณ์เอื้ออำนวยเลย โชคดีไป

ถ้าเป็นนักเรียนประเภท C ก็แปลว่า ผลไม่บรรลุตามเป้าหมาย ทั้ง ๆ ที่ดำเนินการตามแผนที่วางไว้แบบนี้ประเด็นที่จะต้องพิจารณาคือ วิธีการหรือยุทธศาสตร์ (Strategy) ของเราไม่เข้าคู่ (Mismatching) กับเป้าหมาย (Goal) ของเราหรือเปล่า

ถ้าเป็นนักเรียนประเภท D คือผลไม่บรรลุตามเป้าหมายและไม่ได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ ทำไมแผนงานทั้งหลายจึงไม่ถูกนำไปดำเนินการ มีปัญหาหรือสาเหตุอะไรที่เป็นอุปสรรค

เมื่อพิจารณาถึงเหตุปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ ขั้นต่อไปก็จะเป็นการคิดหาทางกำจัดถึงเหตุและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคนั้น ๆ ซึ่งก็จะเป็นแผนงานที่จะดำเนินการในปีถัดไป

6. ปัญหาการบริหารงานด้านกิจการนิสิต

การบริหารงานด้านกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา ประสบปัญหาหลายประการ ทั้งนี้ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่ยืดหยุ่นของระบบราชการ ปัญหาที่ประสบได้แก่

6.1 ปัญหาบุคลากรส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัยขาดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดหลักในส่วนบทบาทของกิจการนิสิตว่าจะมีส่วนช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษาได้อย่างไร หรือบางครั้งเข้าใจแต่ไม่แน่ใจว่าช่วย

พัฒนานิสิตได้จริง ยังมีบุคลากรของมหาวิทยาลัยจำนวนมากยังขาดความเข้าใจ และความมั่นใจในศักยภาพของกิจการนิสิต

6.2 ปัญหาการขาดจิตสำนึกของบุคลากรที่หันมาช่วยกันเสียสละ เป็นที่ปรึกษาการด้านกิจกรรมนิสิต เพราะการเป็นที่ปรึกษาด้านกิจกรรมนิสิต ต้องเป็นผู้ที่เสียสละทั้งกำลังกาย ความคิด เวลา ทรัพย์สิน บางครั้งต้อง "เจ็บตัว" จึงทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนบุคลากรเป็นที่ปรึกษากิจกรรมนิสิตที่มีคุณภาพ

6.3 ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรหลักที่จะมาปฏิบัติการให้โครงการต่าง ๆ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ บางครั้งการแก้ปัญหาด้วยการจ้างเจ้าหน้าที่ชั่วคราวมาช่วยงานต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาขีดความสามารถ และเมื่อพัฒนาถึงระดับหนึ่งก็จะต้องเปลี่ยนไปสู่งานที่มีอัตราจ้างงานที่สูงกว่า

6.4 การประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยยังไม่ดีพอ ทำให้งานดำเนินไปได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ

6.5 ขาดการวัดผลตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายเท่าที่ควร จึงทำให้ขาดต่อการปรับปรุงกระบวนการทำงานใหม่

6.6 การปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติงานแบบเฉพาะหน้ามากกว่าเป็นการปฏิบัติงานพัฒนาเชิงรุก กล่าวคือ มักปฏิบัติงานตามแบบเดิม โครงการเดิม เป็นงานประจำมากกว่างานสร้างสรรค์

6.7 บุคลากรหลักจะต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถให้สูงขึ้นในทุกด้าน ทั้งด้านแนวคิด จิตสำนึก การทำงาน การประสานงาน และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

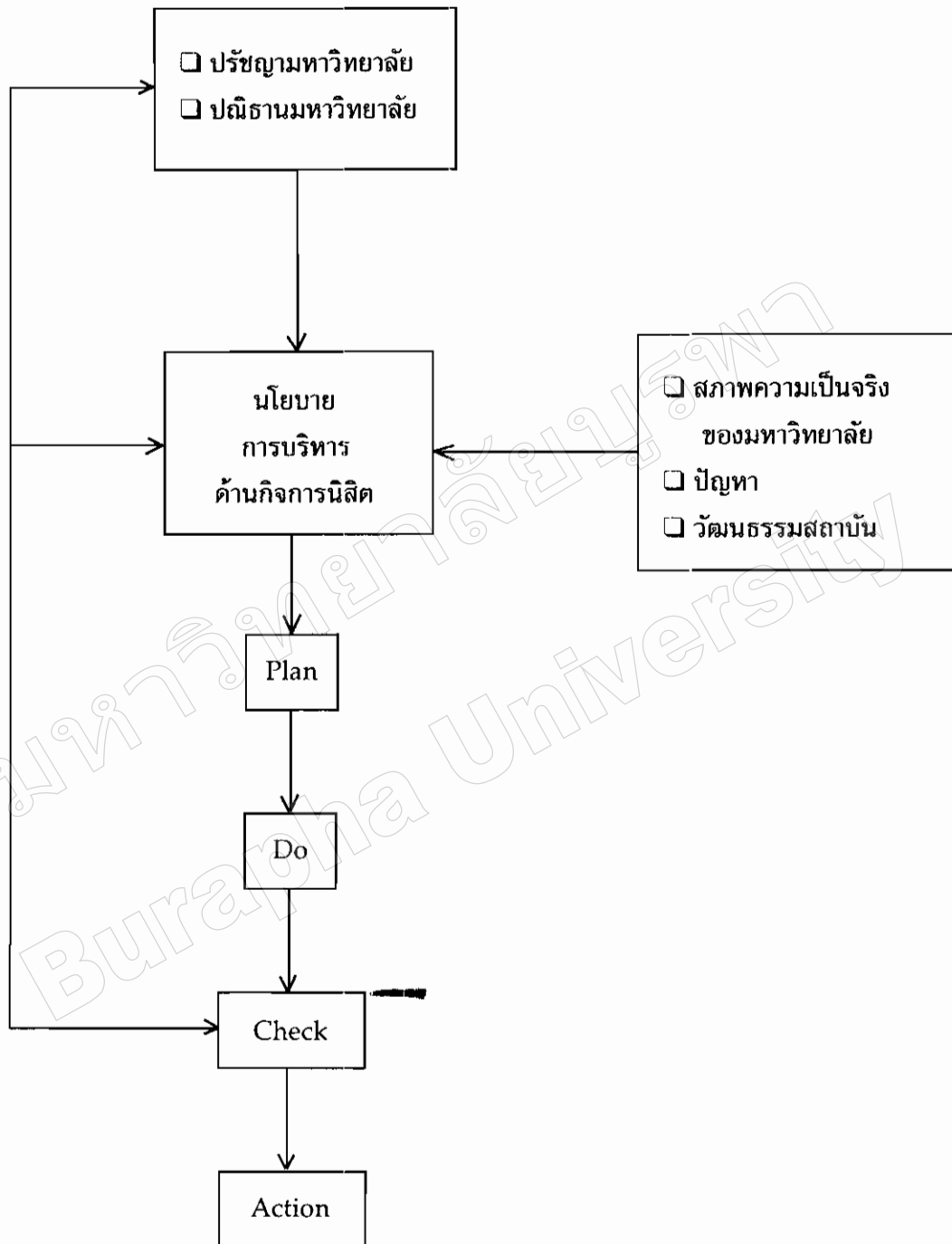
ปัญหาเท่าที่กล่าวมาเป็นปัญหาบางส่วน ซึ่งหากจะได้ปัญหาที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น คงจะต้องมีการระดมปัญหาจากทุกๆ ฝ่าย

7. บทสรุป

การบริหารงานกิจการนิสิตของมหาวิทยาลัยบูรพาเท่าที่ดำเนินงานมาถือได้ว่ายังไม่บรรลุผลตามเป้าหมายครบถ้วน ยังมีปัญหาอุปสรรคอีกมากที่ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงต่อไป ภายใต้สภาวะการณ์ที่จำกัดในหลายด้าน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาค่อยๆ ปรับระบบให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมและทำให้ผลของกิจการนิสิตสามารถมีส่วนช่วยพัฒนานิสิตได้อย่างแท้จริงและสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรทุกฝ่ายได้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่

จะเป็นปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายโดยเร็วจะต้องอาศัยความมุ่งมั่น ท่วมเทอย่างจริงจังและต่อเนื่องของทุกคนทุกระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงสุด จนถึงพนักงานระดับล่างสุด มีขั้นตอนที่สำคัญที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง คือ สร้างแนวคิด/ปลูกจิตสำนึก/ฝึกการทำงาน/ประสานความร่วมมือ/ยึดถือปฏิบัติ/วัดผลจากการตรวจ/เข้มงวดการแก้ไข/ทำเป็นมาตรฐาน/สานต่อการพัฒนา

โดยสรุปแล้วความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องมีครบทั้ง "4 ท" ทุกคน ท่วมเท ทุกเวลา (อย่างเป็นทางการ) ทีมเวิร์ค

ภาพจำลองแนวคิดการบริหารงานกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา